

عکس: امیر جمعی / ایران

غروب «فیلتر» شبکه‌های اجتماعی

میزگرد «ایران» درباره نحوه مدیریت دولت بر شبکه‌های اجتماعی

□ میتراجلیلی - سوسن صادقی / فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌ها موضوع‌هایی هستند که از ابتدای آغاز به کار دولت یازدهم موضوع داغ بحث بوده و همچنان هم ادامه دارد. مقاومت دولت در برابر فیلتر تلگرام، پیام‌رسان محبوب کاربران ایرانی نیز به این حرف‌و‌حدیث‌ها دامن زد و بعد هم نوبت به راه‌اندازی شبکه‌های اجتماعی بومی رسید که البته چندان مورد استقبال قرار نگرفت. این موضوع مابراین داشت تأثیرگذاری با حضور «علی اکبر شیرکوند» معاون رسانه‌های دیجیتال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، «عباس آسوشه» معاون فناوری مرکزی فضای مجازی و نیز «سامان فائق» دارنده یکی از کانال‌های بالای ۵ هزار عضو (اول مارکت) برگزار کنیم.

باید گفت که هم‌اکنون درصد بالایی از جامعه درگیر شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی هستند و بزودی همه چیز در فضای مجازی خواهد بود حتی نحوه فکر کردن، نگرش، تعاملات، اقتصاد زندگی و... شک نکنید که بزودی صد درصد مردم به فضای مجازی روی می‌آورند و بخش زیادی هم در شبکه‌های اجتماعی حضور می‌یابند اگر ما حواسمان جمع نباشد که چگونه در این فضا حاضر می‌شویم می‌بینیم در جایی حضور داریم که کنترل و اختیاری نداریم و حضور هم به نفع ما نیست.

فائق: درباره تعداد کاربران درگیر حضور ذهن ندارم و باید به مراکز آماري مراجعه شود ولی آنچه روند نشان می‌دهد این است که دنیای مجازی تأثیر مستقیم بر زندگی روزمره ما می‌گذارد و در دنیا خدمات شهری و الکترونیکی مثل خدمات بانکی و... مرسوم است و ایران هم از این قاعده مستثنی نیست و مطمئناً در آینده کاربران فضای مجازی و شبکه‌های مجازی بسیار بیشتری شود.

آقای شیرکوند شما از نبود فرهنگسازي خیلی گلایه دارید چرا تاکنون فرهنگسازي انجام نشده است؟

شیرکوند: فرهنگسازي انجام شده ولی کم است. زمان ورود اینترنت به کشور، مسئولان و حتی برخی علمای دینی با آن مخالفت کردند و ما نتوانستیم آن طور که باید، فرهنگسازي را انجام دهیم شاید اگر همان بدوامر این فرهنگسازي بهتر انجام می‌گرفت الان مسیر هموارتری برای داشتن جامعه سالم‌تر داشتیم ولی امیدواریم رفته رفته مخاطرات آن کمتر شود.

جامعه شهری و روستایی به یک میزان درگیر این شبکه‌ها هستند؟

شیرکوند: هرچند میزان درگیری جامعه شهری و روستایی به یک اندازه نیست ولی به نظر من فاصله این دو نسبت به زندگی واقعی شان کمتر است یعنی در زندگی واقعی امکانات و خدمات اجتماعی در روستاها نسبت به شهر بسیار کمتر است ولی در فضای مجازی این فاصله بسیار کمتر است. با توجه به سرعت رشد و توسعه اینترنت در روستاها در دولت یازدهم، حتی ساکنان محروم‌ترین نقاط کشور هم می‌توانند از این ظرفیت استفاده کنند.

اگر خریدی انجام می‌دهند پولشان هدر نرود و در صورت بروز مشکل، بتوانند از راه‌های قانونی پیگیری کنند. همچنین باید هویت اصلی ایجادکننده کانال در فضای مجازی مشخص باشد نه اینکه بعد از کلاهبرداری، تازه متوجه شویم که قبلاً یک هویت دروغین ارائه شده بوده است. نظارت بر فضای مجازی، فقط مختص ایران نیست و برای چنین امری حتی کشور آمریکا نیز برای فضای مجازی راهبردارانه می‌دهد ما نیز هم اکنون در جلسات شورای عالی فضای مجازی در حال تهیه برنامه راهبردی در کشور هستیم.

فائق: استفاده از فضای مجازی و اینترنت، حق مسلم همه ایرانی‌هایی است که زیر پرچم جمهوری اسلامی ایران دارند زندگی می‌کنند و رئیس جمهوری هم این را اعلام کردند. سختگیری‌ها درباره شبکه‌های اجتماعی هم در راستای امنیتی در دو حوزه افشا نشدن اطلاعات شخصی و نیز جلوگیری از کلاهبرداری است که به نظر من این نوع سختگیری را مردم دوست دارند.

به نظر تان اکنون چند درصد مردم درگیر شبکه‌های اجتماعی هستند؟ دلیل این وابستگی چیست؟

شیرکوند: آمار مشخصی در مورد تعداد افرادی که درگیر شبکه‌های اجتماعی هستند در اختیار ندارم ولی بی‌شک درصد بالایی از جامعه با آن مرتبط هستند و روز به روز هم بر تعداد این کاربران افزوده می‌شود. وقتی مردم از مزایای فراوان فضای مجازی و به تبع آن شبکه‌های اجتماعی مطلع شوند تعداد بالاتری به این حوزه رومی‌آورند و نمی‌توان جلوی آن را هم گرفت. این یک موج است که در کل دنیا به وجود آمده و ما هم نمی‌توانیم کشور خود را مجزا کنیم ولی نباید از فرهنگسازي و سواد رسانه‌ای که لازمه حضور در فضای مجازی است غافل شویم. حالا دیگر با اینکه به طور طبیعی افراد مسن با نوآوری‌ها مخالفت می‌کنند ولی حتی سالمندان نیز از این فضا استفاده می‌کنند که ساده‌ترین نمونه آن، دریافت حقوق به صورت الکترونیکی است.

آسوشه: واقعیت قضیه این است که فضای مجازی امتداد زندگی واقعی مردم است و رهبری فرمودند اگر اسمش را فضای مجازی گذاشتیم، این مجاز نیست و از واقعیت هم واقعی‌تر است.

آقای روحانی استفاده از فضای مجازی را حق مشروع مردم می‌داند و اعتقاد دارند باید سختگیری‌ها را برای شبکه‌های اجتماعی کم کرد چون زندگی مردم با این شبکه‌ها مرتبط است، تحلیل شما از این اظهار نظر چیست؟

شیرکوند: بله، دولت یازدهم به موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات بهای زیادی می‌دهد و این هم تنها یک شعار نیست چرا که نمونه عینی آن را در منشور حقوق شهروندی که مدتی پیش توسط دکتر روحانی رونمایی شد می‌توان دید. از نگاه دولت تدبیر و امید، این حق مردم است که به اینترنت دسترسی داشته باشند اما یادمان باشد که در کشور ما بحث ارزش‌ها جایگاه خاصی دارد و چون برای پدیده نوین اینترنت که شبکه اجتماعی هم یک جزء آن محسوب می‌شود هنوز فرهنگسازي نکرده ایم، گاه اتفاق‌های ناخوشایند و ناگوار می‌افتد ولی اگر بتوانیم فرهنگسازي کنیم قطعاً در مهاجرت از زندگی حقیقی و فیزیکی به مجازی، موفق‌تر عمل می‌کنیم. به هر حال نمی‌شود جلوی مردم و شبکه‌های اجتماعی را گرفت؛ یک زمانی با ماهواره و ویدئو هم مخالفت‌هایی وجود داشت و حتی حمل دستگاه ویدئو جرم محسوب می‌شد ولی اکنون از ویدئو برای مسائل کمک آموزشی استفاده می‌شود. اینترنت هم همین گونه است قطعاً یکی دو سال دیگر هیچ کس نیست که به دنبال محدود کردن اینترنت و مقابله با آن باشد چون ناگزیریم که آن را بپذیریم.

آسوشه: در بحث استفاده از اینترنت و حق مردم هیچ شکی وجود ندارد و به نظر من نمی‌آید کسی در این مملکت بخواهد حق مردم را از آنها بگیرد ولی نکته‌ای که وجود دارد این است که حاکمیت احساس وظیفه می‌کند به جهت ایجاد یک محیط امن، سالم و مفید برای مردم در فضای مجازی و سعی دارد شرایطی ایجاد کند که مردم، جوانان، اهل کسب و کار و... وقتی در فضای مجازی حضور پیدا می‌کنند، با صدمات اقتصادی فرهنگی، اجتماعی و... مواجه نشوند. به هر حال استفاده از اینترنت، اجتناب‌ناپذیر است اما معتقدیم که باید در کنار آن، امنیت و آزادی مسئولانه نیز وجود داشته باشد تا کاربران از صدمات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مصون بمانند.